

Kunnskapsgrunnlag til diskusjon om medlemskriterier på Bibliotekarforbundets årsmøter i 2020

1. Mandat

Fra landsmøte 2017:

2.1 – medlemskriteriene skal opp som sak på landsmøte 2020, og at det i forkant skal debatteres i alle fylkeslag.

Akershus foreslår at saken om endring av vedtektene 2.1 utsettes til Landsmøtet 2020. I løpet av denne perioden ønsker vi at forbundsstyret gis mandat til å utrede saken. Dette bør gjøres gjennom en konsekvensanalyse og en ny medlemsundersøkelse som kan gi et bedre beslutningsgrunnlag til Landsmøtet 2020. I tillegg skal saken debatteres i alle fylkeslag. Sekretariatet og landsstyret skal bidra i denne saken.

Vedtak: Akershus sitt forslag om å utsette saken til Landsmøtet 2020 ble vedtatt mot 11 stemmer.

I forbundsstyremøte 01/2020, sak 06/20, vedtok Forbundsstyret å nedsette et utvalg for å forberede diskusjon av forslag til endring av medlemskriterier på årsmøtene i 2020. Utvalget besto av Kathrin Kvilstad, Glenn Bjerkenes og Elisabeth Reinertsen. Utvalget hadde følgende mandat:

“Sammenfatte kunnskapsgrunnlaget om medlemskriterier til bruk på fylkeslagenes årsmøter. Dette arbeidet må være ferdig i god tid før første årsmøte. Komme med forslag til konkret vedtektsendring og hvilke konsekvenser det vil få. Forberede sak til forbundsstyret.”

2. Medlemsundersøkelsen

Høsten 2019 gjennomførte sekretariatet en undersøkelse blant yrkesaktive i BF om medlemskriteriene. Av 1284 inviterte deltakere kom det inn 703 svar (55 %). Kontorleder Petter Bruce påpeker følgende:

- Svarprosenten blant medlemmer i statlig sektor er høyere enn for de øvrige sektorene.
- Gruppen høytlønte er overrepresentert blant respondentene med en svarprosent på 62, sammenliknet med svarprosent på 50 for de lavest lønte.

- Svarprosenten er lav blant ferske medlemmer - 33 % for de med inntil to års medlems tid. Samtidig er de med lengst medlemskap (mer enn 10 år) overrepresentert.

Undersøkelsen spør: “Hvor viktig er disse faktorene for at du er medlem i dag”?

Respondentene rangerte en rekke kriterier fra 1 til 5. De tre viktigste faktorene for våre medlemmer er:

- Råd og hjelp ved lokale lønnsforhandlinger - 4,65 poeng
- At BF ivaretar mine interesser/rettigheter - 4,62 poeng
- Råd og veiledning ved vanskelige situasjoner på arbeidsplassen - 4,56 poeng

“At BF er et profesjonsforbund for bibliotekarer” hadde et gjennomsnitt på 4,37 poeng i undersøkelsen. Av respondentene svarte 37 % at denne faktoren er viktig og 51 % svært viktig, til sammen 88 %. Til samme spørsmål i medlemsundersøkelsen i 2017 svarte 33 % av respondentene viktig og 60 % svært viktig, til sammen 93 %. I 2015 var dette den viktigste faktoren for medlemmene.

Undersøkelsen spør: “Hvor viktig er medlemskriteriene for ditt medlemskap i BF?”

- Mer enn 60 % av respondentene har svart at medlemskriteriene er viktig (45 %) eller svært viktig (16 %) for deres medlemskap.
- Det er en svak tendens til at eldre medlemmer er mer opptatt av dette enn yngre:
  - 54 % svarer viktig eller litt viktig i gruppa 30-39
  - 69 % svarer viktig eller litt viktig i gruppa 60-69
- Medlemskriteriene er viktigere i KS-området (64 %) enn i Oslo kommune (53 %) og stat (52 %).
- Petter Bruce påpeker: “Undersøkelsen ble sendt ut med overskriften “spørreundersøkelse om medlemskriterier”. Da er det svært sannsynlig at svarprosenten vil være betydelig større blant de som synes medlemskriteriene er viktige for medlemskapet enn blant de som ikke synes det.”

Undersøkelsen spør: “Hva definerer bibliotekarprofesjonen for deg?”

- 75 % av respondentene mener at utdanningen er viktigst (54%) eller nest viktigst (21%).
- 67 % mener at arbeidsoppgavene er viktigst (30%) eller nest viktigst (37%).
- 37 % mener at arbeidsplassen er viktigst (12%) eller nest viktigst (25%).

- Det er et markant skille mellom eldre og yngre i undersøkelsen. Blant dem fra 50 år og oppover er det 70 % som mener at utdanningen er viktigst, mot 45 % av dem mellom 30 og 50. Blant medlemmer under 30 er det bare 28 % som mener utdanningen er viktigst. Blant dem mellom 30 og 50 mener 35 % arbeidsoppgavene og 15 % arbeidsplassen er viktigst for å definere profesjonen, mot henholdsvis 22 % og 5 % av dem fra 50 og oppover. Av respondentene under 30 mener 37 % at arbeidsoppgavene og 29 % at arbeidsplassen er viktigst. Samme tendens finner man hvis man ser på medlemskapets lengde. Blant de som har vært medlem i BF i mer enn ti år mener 62 % at utdanningen er viktigste faktor, mot 36 % blant medlemmene som har vært medlem 0-2 år.

Undersøkelsen spør: "Tror du en eventuell endring i medlemskriteriene vil ha konsekvenser for ditt medlemskap?"

- 45,5 % svarer nei, antakelig ikke
- 19,5 % svarer nei, helt sikkert ikke
- 27 % svarer vet ikke/usikker
- 1 % svarer ja, helt sikkert
- 7 % svarer ja, antakelig
- De som svarte "Ja, antakelig" eller "Ja, helt sikkert" ble bedt om å utdype svaret i et fritekstfelt.
  - 2 svarer at de vil melde seg ut
  - 12-15 at de vil vurdere å melde seg ut

3. SWOT-analyse (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)

Krav om 0 studiepoeng

Eksternt

Styrker (Våre konkurransefortrinn)		Svakheter (Interne faresignaler)	
Felles arbeidsplassidentitet	4	Svekke utdanningen	5
Økt rekrutteringsgrunnlag	3	Miste profesjonsidentitet	5
Økt faglig bredde	3	Signal om restplass.no	2
Felles bibliotekarkultur	2	Undergraver profesjonen	2
Økt fleksibilitet	2	Svekke loven	1
Følger samfunnsutviklingen	1	Misbruk fra kommunen/servicetorg	1
Mangfold	1	Mister relevans	1
Åpne for arkivsektoren	1	Mer konkurranse	1
Større i storbyer og UH	1	BF mister viktighet	1
Forenkler innmelding	1	Ser ikke poenget med å være med i BF	1
Flere som er eneste medlem	1	Miste plassen ved forhandlingsbordet	1
		Dårligere kvalitet på tilbudet	1
		Mindre tydelig i forhold til andre forbund utad	1
Muligheter (finne mulighetene)		Trusler (trusler i våre omgivelser)	
Større tverrfaglighet/mangfold	5	Massive utmeldinger	3
Medlemsvekst	5	Vanskeligere å fronte kompetansen	3
Øker viktigheten/synlighet av bibliotek	3	Nytt forbund	1
For alle som jobber i bibliotek	3	Mister fagstolthet	1
Påvirke de uten bibliotekfag	2	Mister kvalitetsstempel som profesjonsforbund	1
Økt bredde i medlemsmassen	2	Underminerer arbeidsmarkedet	1
Få med de som ønsker seg inn	2	Medlemskriteriene blir bare surr	1
Mangfold	2		
Mer framtidsrettet profesjon	1	Poenget med BF forsvinner	1

Uformell kompetanseheving	1	Signaleffekt mot bibliotekteiere	1
Bedre økonomi i BF	1	Færre lederstillinger for bibliotekarer	1
Inkluderende	1	Kan virke selvmotsigende	1
Større utvikling/fleksibilitet	1	Vanskeligere å få fagutdannede til små bibliotek	1
Videreutviklingskurs	1	Undergraver bibliotekloven	1
Samme lønnsutvikling for alle	1	Svakere insentiv til å fornye bibliotekutdanningen	1
Sterkere på arbeidsplassen	1		

Internt

Krav om 60 studiepoeng

Eksternt

Styrker (Våre konkurransefortrinn)		Svakheter (Interne faresignaler)	
Bevare profesjonsidentitet	6	Stagnasjon	3
Spesialisering og dannelse	3	Splittelse på arbeidsplassen	2
Enklere medlemskapsregulering	2	Samfunnsendringer	2
Sterk identitet	2	Færre å rekruttere	2
Kjernekompetanse	1	Irrelevant	1
Påvirkning av bibliotekarutdanningen	1	Mister medlemmer	1
Viktigheten av bibliotekarutdanningen	1	Svekket identitet	1
Gjenspeiler loven	1	Ekskluderende	1
Signaleffekt	1	Mister mulige medlemmer	1
Samarbeid med andre foreninger	1	Lettere å få jobb uten bibliotekutdanning	1
Faglig/vitenskapelig fokus og kompetanse	1		
Muligheter (finne mulighetene)		Trusler (trusler i våre omgivelser)	
Bevare profesjonsidentiteten	8	Medlemsnedgang	3
Lik bakgrunn gjør kurs og arr enklere	3	Ekskluderende image	3
Spesialisering	2	Virkeligheten reflekteres ikke i medlemsmassen	2

Sikrer fagligheten	2	Nedbemanning i sekretariatet	1
Faglig påfyll	2	Mister styrken	1
Bibliotekarutdanningen som en viktig utdanning	2	Ekskluderer potensielle medlemmer	1
Synliggjøring av profesjonen	1	Dårligere tilbud til medlemmene	1
Påvirkning av utdanningen.	1	Ensretting og stagnasjon	1
Mer bibliotekfolk på tvers av sektorer	1		
Lettere å jobbe for lønnsutvikling	1		
Lettere å jobbe for kjernekompetansen	1		
Letter markedsføring	1		
Eksklusivitet	1		

Internt

Mest brukte argumenter om svakheter og trusler, 0 studiepoeng.

Undergraver
Vanskeligere
Massive om
Signal å utmeldinger
fronte Miste
kompetansen
Svekke
restplass.no
profesjonsidentitet
profesjonen
utdanningen

De mest brukte argumentene om svakheter og trusler 60 studiepoeng.

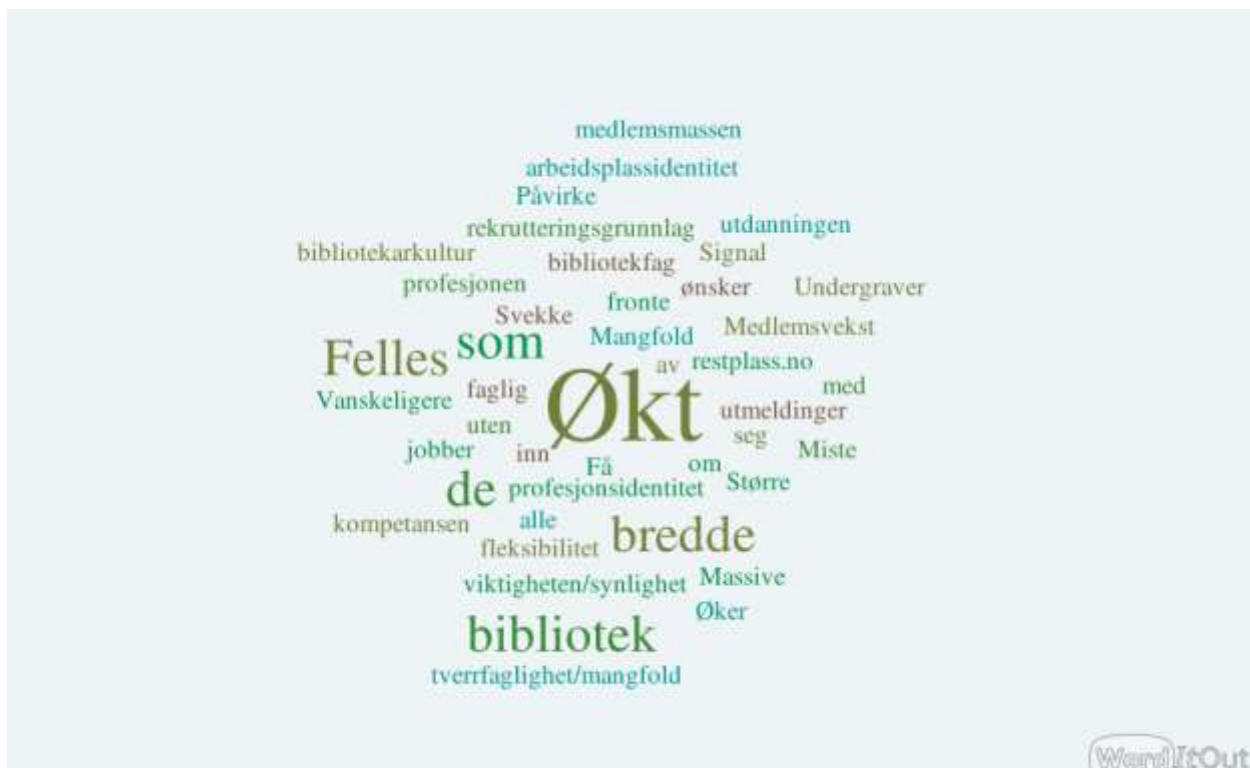
De mest brukte argumentene styrker og muligheter 0 studiepoeng

De mest brukte argumentene styrker og muligheter 60 studiepoeng

Mest brukte argumenter både fordeler og ulemper 0 stp

Mest brukte argumenter fordeler og ulemper 60stp

Virkeligheten
arrangement
en utdanning
medlemsmassen
identitet
medlemskapsregulering
dannelse
Medlemsnedgang
reflekteres
profesjonsidentiteten
Stagnasjon
fagligheten
Splittelse
Faglig ikke
Sterk kurs
Ekskluderende
profesjonsidentitet
Bibliotekarutdanningen
og
arbeidsplassen på gjør bakgrunn
Sikrer Færre Lik påfyll
image
Spesialisering
Samfunnsendringer
Enklere Bevare som
rekruttere

4. Mulige argumenter for endring av medlemskriteriene

- Med åpnere medlemskriterier blir det mulig å forene ansatte med høyere utdanning, som jobber med bibliotekfag, på samme arbeidsplass. Mange ønsker å være medlem av samme organisasjon som kollegene, og på de fleste arbeidsplasser i dag er ikke dette mulig med mindre man går ut av BF.
- Om BF åpner medlemskriteriene så betyr ikke det at BF ikke skal jobbe politisk for bibliotekutdanningens verdi og viktigheten av fagutdannet biblioteksjef. Vi kan fortsette vår politiske kamp for disse viktige temaene også om vi åpner opp for andre medlemmer. Disse temaene handler om riktig person til rett jobb, på samme måte som at det er lov å mene at grafikere er bedre egnet til å utforme illustrasjoner enn bibliotekarer er, uten at dette bryter med våre medlemmers interesser.
- Medlemsundersøkelsen viser en klar forskjell i meninger blant yngre og eldre medlemmer. På sikt vil det komme flere yngre medlemmer inn i forbundet, og for fremtidens medlemmer kan det bli større og større aksept for åpning av medlemskriteriene.
- Bibliotekarforbundet er først og fremst en fagforening som skal sikre støtte for sine medlemmer i lønnspolitikk og i vanskelige situasjoner. Med flere medarbeidere i sekretariatet kan vi sikre en bedre dekning og oppfølging av våre medlemmer, dette er kun mulig gjennom en økning i medlemsmassen.
- Vi aksepterer i dag studenter og kandidater fra dokumentvitenskap på UiT som medlemmer i forbundet. En kort gjennomgang gjort av forbundsstyret viser at det er få bibliotekfag i fagkretsen på studiene. Bør vi da tillate dokumentvitenskap men ikke litteraturvitenskap, når litteraturfag jo er en del av bibliotekutdanningen og dermed bibliotekfag? Eller hva med arkivvitenskap, som også baserer seg på kunnskapsorganisering
- Sekretariatet er i en presset situasjon økonomisk. I periodene med høy aktivitet, for eksempel ved tariffoppgjør, er det et høyt arbeidspress på sekretariatets få medarbeidere. 150 nye medlemmer betyr en ny stilling i sekretariatet, og flere medlemmer tilsvarer romsligere økonomi. Åpner vi medlemskriteriene kan vi potensielt øke medlemsmassen, da det vil være et større antall yrkesaktive arbeidstakere å rekruttere fra.

5. Mulige argumenter mot endring av medlemskriteriene

- BF er et profesjonsforbund, dette er også grunnen til at mange av medlemmene ble med i BF. Dette kom også frem i medlemsundersøkelsen. Et profesjonsforbund jobber spesielt med å ivareta fagutdannede bibliotekarers interesser. Det å være en del av en eksklusiv gruppe, med utdanningen i bunn, har gjort det attraktivt å være medlem i BF. Dersom medlemskriteriene åpnes, kan noe av motivasjonen for å være medlem i BF forsvinne. De større fagforeningene, som ikke vektlegger profesjon, har fordel av at de organiserer flere medlemmer og har større tyngde enn BF. BFs særpreg kan forsvinne og vi kan miste medlemmer til større, mer generelle fagforeninger. Selv om BF kjenner bibliotek, og jobber for bibliotek, kan andre fagforeninger ha den samme kompetansen.
- Ved å åpne opp kan det potensielt oppstå interessekonflikter mellom medlemmer med og uten bibliotekarutdanning. Det kan bli utfordrende for BF å ivareta de fagutdannedes interesser. BF bør være et forbund der alle medlemmer er likeverdige, og det blir utfordrende for BF å prioritere fagutdannede bibliotekarer fremfor andre bibliotekansatte. Her er en case: Både en fagutdannet bibliotekar som er medlem hos oss, og en litteraturviter har søkt på samme biblioteksjefstilling. Begge er medlem hos oss, og litteraturviteren har fått jobben, selv om den fagutdannede bibliotekaren er bedre kvalifisert enn litteraturviteren, og vil gå til sak. Hvordan kan man som forbund da gå inn å ivareta begge interesser og fremdeles mene at fagutdannede bibliotekarer gjør en bedre jobb enn en litteraturviter? Alternativt hvis det er motsatt, og litteraturviteren har høyere utdanning enn bibliotekaren? Denne typen problemstillinger vil kunne bli en del av hverdagen i Bibliotekarforbundet.
- Ved å åpne opp medlemskriteriene kan BF få et legitimitetsproblem når det gjelder forbundets syn på å ansette ikke-fagutdannede i bibliotekstillinger. Bibliotekloven beskytter biblioteksjefstillingene, men det kan komme lovendringer. Det kan bli utfordrende for BF å fremme samme syn om fagutdannede biblioteksjefer og samtidig ivareta alle medlemmer. BF vil kanskje ikke lenger ha det samme spillerommet til å ivareta fagutdannede bibliotekarer.
- Åpner vi opp medlemskriteriene, kan det sende signaler om at bibliotekarutdanningen ikke er viktig, og at den ikke er like verdsatt blant våre egne som før. Medlemmene kan også få en opplevelse av at BF undergraver profesjonen og utdanningen.

6. Mulige alternative modeller

Dagens vedtekter § 2.1 sier følgende:

For å bli medlem må en ha bachelor eller mastergrad, med minst 60 studiepoeng bibliotekfag i eller utenfor graden, eller en tilsvarende eldre utdanning, eller en tilsvarende utenlandsk utdanning.

Til landsmøtet 2017 meldte Hordaland BF inn følgende forslag til ny § 2.1: For å bli medlem må en ha bachelor eller mastergrad, med minst 60 studiepoeng bibliotekfag i eller utenfor graden, eller en tilsvarende eldre utdanning, eller en tilsvarende utenlandsk utdanning. Kravet om minst 60 studiepoeng kan fravikes ved dokumentasjon av minimum tre års realkompetanse fra bibliotek.

Til landsmøtet 2017 meldte Oslo BF inn følgende forslag til ny § 2.1: Medlemskap i Bibliotekarforbundet er åpent for personer med bachelor- eller mastergrad med minst 60 studiepoeng bibliotekfag i eller utenfor graden (eller tilsvarende eldre/utenlandsk utdanning), og for personer med minimum bachelorgrad som jobber i bibliotek eller har arbeidsoppgaver knyttet til kunnskapsorganisering eller kulturformidling.

På landsmøtet 2017 gikk Oslo BF og Hordaland BF sammen inn for følgende forslag til ny § 2.1: Medlemskap i Bibliotekarforbundet er åpent for personer med bachelor- eller mastergrad med minst 60 studiepoeng bibliotekfag i eller utenfor graden (eller tilsvarende eldre/utenlandsk utdanning), og for personer med minimum bachelorgrad som jobber med bibliotekfaglige oppgaver.

Til landsmøtet 2020 melder forbundsstyret inn følgende forslag til ny § 2.1: Medlemskap i Bibliotekarforbundet er åpent for personer med bachelor- eller mastergrad med minst 60 studiepoeng bibliotekfag i eller utenfor graden (eller tilsvarende eldre/utenlandsk utdanning), og for personer med minimum bachelorgrad som jobber med arbeidsoppgaver knyttet til kunnskapsorganisering eller kulturformidling.

Forbundsstyrets flertall anbefaler en åpning basert på dette forslaget, med en dissens fra et mindretall.